

BESLUT
2021-06-09

Klagande

NN

Det överklagade beslutet

Centrala studiestödsnämndens
(CSN) beslut den 7 april 2021 –
Gruppen för utländska studerande

Saken

Rätt till svenskt studiestöd för
medborgare i Storbritannien; nu
fråga om återkrav

Överklagandenämndens beslut

Överklagandenämnden beslutar att NN behåller sin ställning som migrerande arbetstagare från och med den 1 mars 2021 och i sex månader framåt. Det ankommer på CSN att pröva ärendet med denna förutsättning.

Överklagandenämndens beslut får enligt 6 kap. 11 § tredje stycket studiestödslagen inte överklagas.

Ärendet

NN, som är medborgare i Storbritannien, ansökte om studiemedel för läsåret 2020/2021 och uppgav bland annat att han arbetar 10 timmar per vecka sedan den 10 oktober 2020 och att han kommer fortsätta arbeta i samma omfattning under studietiden.

CSN beslutade, den 23 december 2020, att bevilja NN rätt till svenskt studiestöd för perioden den 20 oktober 2020 – den 6 juni 2021 eftersom NN under den tiden uppfyller EU-rättens villkor som migrerande arbetstagare i Sverige. CSN anförde vidare att CSN inte prövat rätten till svenskt studiestöd för tid före den 20 oktober 2020 eftersom ansökan kom in för sent. CSN upplyste om att NN, för det fall att han slutar arbeta eller går ner i arbetstid genast måste meddela det till CSN. CSN beviljade, mot den bakgrunden, heltidsstudiemedel för vecka 43 år 2020 – vecka 22 år 2021.

CSN beslutade, den 7 april 2021, att NN inte har rätt till studiemedel för vecka 10 – 22 år 2021. CSN beslutade även om återkrav av 10 928 kronor som betalats ut för vecka 13 – 16 år 2021. Grunden för beslutet var att NN lämnat uppgift om att han slutat arbeta och anmält sig som arbetslös vid Arbetsförmedlingen för lång tid efter

att anställningen avslutades, detta måste göras senast första vardagen efter det att man blivit uppsagd och gjort sin sista arbetsdag. NN kan därför inte längre härleda någon rätt till svenskt studiestöd.

NN överklagade beslutet och anförde i huvudsak följande. Den 1 mars blev han tillfälligt avstängd från sitt jobb på grund av covid-19, men han kommer att anställas igen. Han registrerade sig hos Arbetsförmedlingen den 6 mars och söker nytt arbete. Han önskar att beslutet ses över igen.

CSN överlämnade överklagandet och handlingarna i ärendet med ett yttrande.

Därefter inkom CSN:s rättsavdelning, efter begäran från nämnden, med ett tilläggsyttrande och anförde bland annat följande. NN är brittisk medborgare. Av utredningen i ärendet framkommer att NN blivit ofrivilligt arbetslös efter en anställning som pågått mindre än ett år. Arbetet upphörde enligt uppgift den 1 mars 2021 och han anmälde sig som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen den 5 mars 2021.

Praxis från EU-domstolen

CSN har gjort bedömningen att en person, för att få behålla sin ställning som arbetstagare, måste ha anmält sig som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen i samband med att anställningen avslutats. Om en person avstår från att anmäla sig som arbetssökande, eller väntar för länge med att göra det, upphör ställningen som arbetstagare. Exakt hur lång tid som får ha gått från dess att personen avslutade sin anställning till dess att han eller hon anmälde sig som arbetssökande framgår, vad CSN känner till, varken av EU-domstolens praxis eller lydelsen i artikel 7.3 (c) direktiv 2004/38.

Anmälan den första arbetslösa dagen

En arbetstagare har som regel i förväg kännedom om att han eller hon kommer att bli arbetslös en viss dag. Personen bör därmed, om denne söker arbete, infinna sig på Arbetsförmedlingen istället för på sin arbetsplats denna första arbetslösa dag. Undantag bör kunna göras om personen utan egen förskyllan inte kan infinna sig på Arbetsförmedlingen denna dag, t.ex. på grund av sjukdom. En person som, utan godtagbart skäl, inte anmäler sig som arbetslös sin första arbetslösa dag riskerar bland annat att förlora a-kasseersättning och eventuell inkomstförsäkring från sitt fackförbund.

Bedömning i ärendet

NN:s arbete upphörde måndagen den 1 mars 2021. Om NN fortfarande hade varit anställd hade han fortsatt gått till sitt arbete tisdagen den 2 mars. Trots att han på förhand visste att han skulle bli arbetslös den 2 mars anmälde han sig inte som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen förrän fredagen den 5 mars 2021. NN har inte heller anfört att han varit förhindrad att anmäla sig som arbetssökande redan från den första arbetslösa dagen. NN bör mot den bakgrunden inte anses ha varit till arbetsmarknadens förfogade i den meningen att han var en aktiv arbetssökande som verkligen söker arbete från den 2 mars 2021. CSN anser därmed inte att NN behåller sin ställning som arbetstagare i Sverige efter att arbetet upphörde.

NN har, efter att ha tagit del av CSN:s yttranden, inkommit med ytterligare synpunkter och anförde bland annat följande. Han visste inte på förhand att han skulle bli avstängd från arbetet, utan hade endast fått information att det fanns en risk för det eftersom arbetspassen minskade. Under samma tid som han blev avstängd

var han även sjuk och behövde genomföra ett test för covid-19. – NN bifogade en journalanteckning.

Av handlingarna i ärendet framkommer att NN skrevs in som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen den 5 mars 2021.

Författningsbestämmelser m.m.

I 1 kap. 4 § studiestödslagen (1999:1395) anges följande. När det gäller rätt till studiestöd enligt denna lag, ska utländska medborgare jämföras med svenska medborgare om de på grund av anställning eller etablering som egenföretagare här i landet kan härleda rättigheter i fråga om sociala förmåner från

1. EU-rätten,
2. avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES),
eller
3. avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater å ena sidan, och Schweiz å andra sidan om fri rörlighet för personer. Första stycket gäller även familjemedlemmar som avses i 3 a kap. 2 § första stycket utlänningslagen (2005:716) till sådana utländska medborgare. Detsamma gäller sådana familjemedlemmar till svenska medborgare som avses i 3 a kap. 2 § andra stycket utlänningslagen, om den svenska medborgaren är anställd eller egenföretagare här i landet.

I 1 kap. 5 § samma lag anges följande. Utländska medborgare med permanent uppehållsrätt i Sverige som kan härleda rättigheter i form av sociala förmåner från EU-rätten ska, när det gäller rätt till studiestöd enligt denna lag, jämföras med svenska medborgare.

I 3 kap. 4 § samma lag anges följande. Studiemedel får lämnas till studerande som är svenska medborgare.

Studiemedel får också lämnas till studerande som inte är svenska medborgare, om de studerande

1. är bosatta i Sverige och har permanent uppehållstillstånd här, och
 2. har bosatt sig i Sverige huvudsakligen i annat syfte än att genomgå utbildning här. Kravet på permanent uppehållstillstånd i andra stycket 1 gäller inte för personer som har fått en varaktig anknytning till Sverige och som är
1. utländska medborgare med uppehållsrätt enligt 3 a kap. 3 eller 4 § utlänningslagen (2005:716),
 2. schweiziska medborgare med uppehållstillstånd, eller
 3. familjemedlemmar till schweiziska medborgare som avses i 2 och själva har uppehållstillstånd.

Studiemedel får lämnas även om kravet på permanent uppehållstillstånd i andra stycket 1 inte är uppfyllt, om den studerande har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige eller har beviljats ett uppehållstillstånd enligt den lagen eller om det finns särskilda skäl för att lämna studiemedel.

Av 5 kap. 1 § samma lag framgår följande. Det som betalats ut för mycket ska krävas tillbaka, om någon genom oriktiga uppgifter eller genom att inte fullgöra sin uppgifts- och anmälningsskyldighet eller på något annat sätt har orsakat att studiehjälp eller studiemedel lämnats felaktigt eller med för högt belopp. Detsamma gäller om någon på annat sätt fått studiestöd felaktigt eller med för högt belopp och insett eller borde ha insett detta. Om det finns synnerliga skäl, får ett krav på återbetalning helt eller delvis efterges.

Av 6 § CSNFS 2006:7 framgår att den studerande för att på grund av förvärvsarbete uppfylla villkoret om en varaktig anknytning, efter den senaste inresan till Sverige i syfte att bosätta sig här ska

1. ha vistats i landet under en sammanhängande tid om minst två år, och
2. under vistelsen ha förvärvsarbetat i landet minst två år, på minst halvtid.

Prövningen enligt EU-rätten görs utifrån utträdesavtalet mellan Förenade kungariket och EU, Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF), Europaparlamentet och rådets förordning (EU) nr 492/2011 av den 5 april 2011 om arbetskraftens fria rörlighet inom unionen, Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG om unionsmedborgare och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier samt praxis från EU-domstolen.

Enligt artikel 24.1 (e) i avtalet om Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands utträde ur Europeiska unionen och Europeiska atomenergigemenskapen (2019/C 384 I/01) ska arbetstagare åtnjuta de rättigheter som garanteras av artikel 45 i FEUF-fördraget och de rättigheter som garanteras genom Europaparlamentets och rådets förordning EU nr 492/2011 vilket omfattar rätten till sociala förmåner.

I artikel 7.1 a samt 7.3 c och d i direktiv 2004/38/EG framgår följande.

1. Varje unionsmedborgare skall ha rätt att uppehålla sig inom en annan medlemsstats territorium under längre tid än tre månader om den berörda personen a är anställd eller egenföretagare i den mottagande medlemsstaten

3. Vid tillämpningen av punkt 1a skall en unionsmedborgare som inte längre är arbetstagare eller egenföretagare behålla sin ställning som arbetstagare eller egenföretagare i följande fall:

c Om personen har drabbats av vederbörligen registrerad ofrivillig arbetslöshet efter att ha fullgjort en anställning som varit tidsbegränsad till mindre än ett år eller efter att ha blivit ofrivilligt arbetslös under de första tolv månaderna samt har anmält sig som arbetssökande till en behörig arbetsförmedling. I detta fall ska ställningen som arbetstagare kvarstå under minst sex månader.

d Om personen inleder en yrkesutbildning. Om han eller hon inte är ofrivilligt arbetslös skall ställningen som arbetstagare kvarstå endast om yrkesutbildningen har ett samband med den tidigare sysselsättningen.

Överklagandenämndens bedömning

NN är medborgare i Storbritannien. Det krävs därför att han uppfyller vissa villkor för att han ska ha rätt till svenskt studiestöd för tiden efter vecka 9 år 2021.

Överklagandenämnden konstaterar inledningsvis att NN inte uppfyllde något av de nationella villkor som skulle kunnat ge honom rätt till svenskt studiestöd under perioden vecka 10 – 22 år 2021. Fråga är då om han kan härleda rätt till svenskt studiestöd från EU-rätten.

Enligt utträdesavtalet kan den som förvärvat rättigheter till sociala förmåner från EU-rätten innan den övergångsperiod som avtalats med anledning av Storbritanniens utträde ur EU upphört, under vissa omständigheter behålla dessa rättigheter. För att den som är utländsk medborgare ska kunna jämföras med svensk medborgare när det gäller rätt till studiestöd krävs, enligt EU-rätten, att han eller hon är arbetstagare i Sverige eller bedriver beskattningsbar verksamhet i Sverige som egenföretagare. För den som blivit ofrivilligt arbetslös och därefter registrerat sig som arbetssökande vid en svensk arbetsförmedling kan statusen som arbetstagare kvarstå under vissa förutsättningar.

När NN ansökte om studiemedel uppgav han, som redovisats ovan, att han skulle arbeta 10 timmar per vecka under studietiden. CSN beviljade honom rätt till svenskt studiestöd eftersom han uppfyllde EU-rättens villkor som migrerande arbetstagare innan Storbritanniens utträde ur EU. Det har dock framkommit att han blivit uppsagd från arbetet den 1 mars 2021 samt att han anmält sig som arbetssökande till Arbetsförmedlingen den 5 mars 2021.

CSN har bedömt att för att en studerande i motsvarande situation som NN ska få behålla sin ställning som arbetstagare måste han anmäla sig som arbetssökande till Arbetsförmedlingen första vardagen efter att anställningen upphört.

Fråga i detta ärende är då om det bör finnas ytterligare marginal för den som sagts upp för att anmäla sig som arbetssökande. NN anmälde sig som arbetssökande fyra dagar efter att han blev uppsagd. Han har vidare åberopat att i samband med arbetets avslut var han sjuk och genomförde även ett covid test.

En anmälan till Arbetsförmedlingen bör normalt ske den första vardagen efter att anställningen upphört. I vissa undantagsfall bör det dock finnas en viss marginal för att vidta en sådan åtgärd som att anmäla sig som arbetssökande. Det kan vara egesjukskrivning eller andra personliga omständigheter som den enskilde inte kunnat råda över och som påverkat möjligheten att vidta en viss åtgärd.

I det här aktuella fallet har NN åberopat att han i samband med att anställningen avslutades var sjuk och behövde testa sig för covid-19. Mot bakgrund av detta, och de säregna förhållanden som förelegat på grund av pandemin, får NN:s anmälan ändå godas och han får behålla sin ställning som migrerande arbetstagare från och med att anställningen upphörde den 1 mars 2021 och i sex månader framåt i enlighet med artikel 7.3 c i rörlighetsdirektivet 2004/38/EG. Överklagandet ska därför bifallas. Det ankommer på CSN att pröva ärendet med denna förutsättning.

Robert Dalman

Lisa Phiri

Beslutet har fattats av: Eva Gullfeldt, ordförande, Robert Dalman, myndighetschef,
Anita Enocksson, Hans Eklund, Martin Mörk, Jessica Levin, Emelie Häger och
Helena Söderberg
Föredragande: Lisa Phiri

Kopia till CSN